

Finansieringsordning for kap. 560, post 50 Samisk språk, kultur og samfunnsliv

Retningslinjer med utdypende kommentarer

Innhold

Forord.....	2
1. Retningslinjer for finansiering av samisk språk, kultur og samfunnsliv over kap. 560, post 50.....	3
2. Retningslinjer med utdypende kommentarer.....	5
2.1 Kommentarer til punktene 1–3: Departementsansvar for finansieringen av kap. 560, post 50.....	5
2.2 Kommentarer til punktene 4–6: Håndtering av delt finansieringsansvar på ett budsjettkapittel.....	7
2.3 Kommentarer til punktene 6–9: Samarbeid med Sametinget.....	8

Forord

Det er et demokratisk prinsipp at de som erfarer konsekvensene av de politiske beslutningene, også selv får muligheten til å øve innflytelse på politikken som angår dem. Som samenes folkevalgte og representative organ har Sametinget kunnskap om hva som er de største utfordringene og behovene i ulike samiske lokalsamfunn. Sametinget har derfor de beste forutsetningene for å vurdere hvilke samepolitiske tiltak som til enhver tid bør gis prioritet.

Fra 1. januar 2019 er de fleste av bevilgningene som tildeles Sametinget i de årlige statsbudsjettene, overført én felles post – kap. 560 Samiske formål, post 50 Samisk språk, kultur og samfunnsliv.

Kap. 560 Samiske formål, post 50 Samisk språk, kultur og samfunnsliv er en felles budsjettpost, i den forstand at posten finansierer sektorområder som fagdepartementene har et ansvar for å ivareta. Disse retningslinjene skal bidra til å håndtere de utfordringene en slik felles post vil kunne skape når det gjelder ansvarfordelingen mellom departementene. Et viktig utgangspunkt er at hvert departement fortsatt har ansvaret for samiske saker innenfor egen sektor. De omhandler også kriterier for å holde tildelinger utenfor fellesposten. Retningslinjene skal bidra til at det er balanse og samsvar mellom Sametingets oppgaver og de ressursene Sametinget disponerer.

Retningslinjene er utarbeidet i samarbeid med de relevante fagdepartementene, og et utkast har vært drøftet med Sametinget.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet utarbeider, som koordinerende departementet for kap. 560, post 50, i tillegg et årlig rundskriv om arbeidet med samiske saker i statsbudsjettet. I rundskrivet framgår blant annet aktuelle frister og milepæler for arbeidet med statsbudsjettet.

Eivind Dale
departementsråd

Januar 2018

1. Retningslinjer for finansiering av samisk språk, kultur og samfunnsliv over kap. 560, post 50

- 1) Kap. 560 Samiske formål, post 50 Samisk språk, kultur og samfunnsliv skal finansiere samepolitiske tiltak som vedtas og forvaltes av Sametinget. Sametinget fordeler årlige bevilgninger under kap. 560, post 50 etter egne prioriteringer.
- 2) Den enkelte fagstatsråd har ansvaret for bevilgningsnivået på sine respektive fagområder, inkludert administrative kostnader knyttet til oppgaver og tiltak som Sametinget forvalter. Fagdepartementene har ansvar for å informere og involvere Kommunal- og moderniseringsdepartementet i budsjettprosesser og andre beslutningsprosesser som har økonomiske og administrative konsekvenser for Sametinget.
- 3) Som folkevalgt organ er Sametinget ikke et organ underordnet regjeringen, og regjeringen har derfor som utgangspunkt ikke konstitusjonelt ansvar for Sametingets virksomhet. Regjeringen har imidlertid et konstitusjonelt ansvar for bruk av budsjettmidler bevilget over kap. 560, post 50. Ansvaret innebærer at kommunal- og moderniseringsministeren, på et overordnet nivå, skal følge opp at midlene blir brukt i samsvar med fastsatt økonomiregelverk og Stortingets bevilgningsvedtak.
- 4) Tildelinger av midler til tiltak som ikke har varighet over 4 år kan, etter avtale mellom Sametinget og et fagdepartement, holdes utenfor kap. 560, post 50. En slik løsning bør normalt bare brukes dersom det er enighet med Sametinget. Dersom tiltaket skal videreføres etter 4 år, skal midlene som hovedregel rammeoverføres kap. 560, post 50. Sametingets administrative kostnader skal inngå i finansieringen, både ved rammeoverføring til kap. 560, post 50 og når tiltak finansieres utenfor denne posten. Fagdepartementene skal involvere Kommunal- og moderniseringsdepartementet i vurderinger og beslutninger som faller inn under dette punktet. Skriftlig kommunikasjon mellom fagdepartementene og Sametinget sendes i kopi til Kommunal- og moderniseringsdepartementet.
- 5) Kommunal- og moderniseringsdepartementet har ansvar for å koordinere og utforme et felles tildelingsbrev for bevilgningen under kap. 560, post 50. Dersom det i løpet av en budsjettermin blir tildelt midler utenom kap. 560, post 50 til et prosjekt eller tiltak, kan fagdepartementet sende supplerende tildelingsbrev eller tilskuddsbrev. Håndtering av eventuelle administrative kostnader hos Sametinget skal omtales i brevet. Kommunal- og moderniseringsdepartementet skal ha kopi av tildelingsbrevet. Tildelingen skal som hovedregel innarbeides i felles tildelingsbrev fra ny budsjettermin.
- 6) Kommunal- og moderniseringsdepartementet skal årlig legge til rette for dialog mellom Sametinget og departementene om Sametingets budsjett. I dialogen kan:

- a. Sametinget og departementene redegjøre for aktuelle samepolitiske saker og saker som kan få samepolitisk betydning i kommende måneder.
 - b. Sametinget og departementene diskutere utviklingstrekk i det samiske samfunnet.
 - c. Sametinget presentere sin prioriteringsliste over budsjettbehov og ressursbruk foregående år.
- 7) Fagdepartementene og Sametinget avtaler seg imellom frekvens og behov for egne bilaterale møter. Kopi av referater fra møtene og annen relevant skriftlig informasjon om saker som drøftes i slike møter, skal sendes Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Kommunal- og moderniseringsdepartementet kan delta som observatør i bilaterale møter mellom fagdepartementene og Sametinget.
- 8) Praksis med halvårslige møter mellom kommunal- og moderniseringsministeren og sametingspresidenten videreføres. Kommunal- og moderniseringsministeren og finansministeren inviterer årlig sametingspresidenten til møte om Sametingets budsjettbehov påfølgende år, som del av det halvårslige møtet, eller i særskilt møte.
- 9) *Prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget* gjelder ikke i saker om statsbudsjettet. Et tiltak vil imidlertid ikke falle utenfor konsultasjonsprosedyrene bare fordi det har en budsjettmessig side. Hvis et tiltak fremmes i forbindelse med statsbudsjettet, og det faller inn under konsultasjonsplikten, vil det være aktuelt å konsultere om innholdet i tiltaket. I konsultasjonene om slike saker vil departementene ikke kunne gå ut med forslaget til konkrete budsjettmessige rammer. Fagdepartementene har ansvar for å avklare eventuelt behov for konsultasjoner og for å gjennomføre slike konsultasjoner. Kopi av protokoller fra konsultasjoner og annen relevant skriftlig informasjon om saken det konsulteres om, sendes Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Kommunal- og moderniseringsdepartementet kan delta som observatør i konsultasjonsmøtene.

2. Retningslinjer med utdypende kommentarer

2.1 Kommentarer til punktene 1–3: Departementsansvar for finansieringen av kap. 560, post 50

1. *Kap. 560 Samiske formål, post 50 Samisk språk, kultur og samfunnsliv skal finansiere samepolitiske tiltak som vedtas og forvaltes av Sametinget. Sametinget fordeler årlige bevilgninger under kap. 560, post 50 etter egne prioriteringer.*

I Grunnloven § 108 slås det fast at «Det påligger statens myndighet å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppen kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.» Bestemmelsen gir uttrykk for myndighetenes særlige ansvar for den samiske befolkningen, samtidig som den fremhever at det er samene selv som har den primære oppgaven med å sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv. I tråd med intensjonene i Grunnloven § 108 skal bevilgninger til Sametinget som hovedregel tildeles over kap. 560 Samiske formål, post 50 Samisk språk, kultur og samfunnsliv. Formuleringen «tiltak som vedtas og forvaltes av Sametinget» inkluderer tiltak og ordninger som Sametinget selv tar initiativet til og oppretter, innenfor sine budsjett-rammer. En budsjettordning hvor tildelingene bevilges under ett budsjettkapittel og én budsjettpost, styrker Sametingets selvstendige rolle som folkevalgt organ. Sametinget har frihet og ansvar til selv å prioritere og nedprioritere tiltak, innenfor rammene Stortinget setter for sitt bevilgningsvedtak.

2. *Den enkelte fagstatsråd har ansvaret for bevilgningsnivået på sine respektive fagområder, inkludert administrative kostnader knyttet til oppgaver og tiltak som Sametinget forvalter. Fagdepartementene har ansvar for å informere og involvere Kommunal- og moderniseringsdepartementet i budsjettprosesser og andre beslutningsprosesser som har økonomiske og administrative konsekvenser for Sametinget.*

Sametinget har forvaltningsmyndighet på ulike fagområder, for eksempel utdanning og oppvekst, helse, kultur, samiske språk, kulturminner og næringsutvikling. Det enkelte departement har mest kunnskap om sakene på sitt fagområde. Fagdepartementene er dermed også nærmest til å vurdere de økonomiske kostnadene ved ulike tiltak på sine områder, sammen med Sametinget. Det betyr at departementene må sørge for at forslag til nye oppgaver med økonomiske konsekvenser blir spilt inn i de ordinære budsjettprosessene. Tilsvarende skal budsjetttrammen over kap. 560, post 50 nedjusteres i tilfeller der oppgaver eller tiltak fases ut eller tilbakeføres fagdepartementene eller andre offentlige organer.

Administrative kostnader som lønn, kontorer og andre støttefunksjoner (IKT, arkiv mv.) er en forutsetning for at Sametinget skal kunne gjennomføre tiltak på ulike fagområder. Sametingets administrative kostnader inngår derfor i fagdepartementenes andel av den samlede bevilgningen over kap. 560, post 50. Ved nye oppgaver eller tiltak skal det

gjøres en beregning av administrative kostnader. Kap. 560, post 50 prisomregnes i tråd med retningslinjer fra Finansdepartementet.

Dersom et fagdepartement skal tilføre ekstra midler til Sametingets virksomhet på sitt område, vil dette normalt skje ved at fagdepartementet fremmer satsingsforslag på kap. 560, post 50. Alternativt kan fagdepartementet fremme satsingsforslag på ett av departementets egne fagkapitler og deretter rammeoverføre ressurser til kap. 560, post 50. Der hvor fagdepartementene ber om ekstra midler til Sametinget som del av en større satsing, må det gå klart fram av satsingsforslaget hvor mye av det samlede beløpet som skal gå til kap. 560, post 50. Det vil som hovedregel være ønskelig at fagdepartementet involverer Kommunal- og moderniseringsdepartementet i utarbeidelsen av satsingsforslag som berører Sametinget, og slike satsingsforslag skal alltid sendes i kopi til Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Der hvor fagdepartementene skal rammeoverføre midler mellom egne kapitler og kap. 560, post 50, må fagdepartementene involvere Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Ved behov vil Kommunal- og moderniseringsdepartementet kunne be fagdepartementene og Sametinget om skriftlig å redegjøre for konsekvensene av eventuelle kutt på kap. 560, post 50. Sametinget kan likevel selv vurdere hvilke tiltak som skal nedprioriteres ved eventuelle kutt av bevilgninger tildelt under budsjettposten, innenfor de begrensningene som følger av annet regel- og avtaleverk.

- 3. Som folkevalgt organ er Sametinget ikke et organ underordnet regjeringen, og regjeringen har derfor som utgangspunkt ikke konstitusjonelt ansvar for Sametingets virksomhet. Regjeringen har imidlertid et konstitusjonelt ansvar for bruk av budsjettmidler bevilget over kap. 560, post 50. Ansvaret innebærer at kommunal- og moderniseringsministeren, på et overordnet nivå, skal følge opp at midlene blir brukt i samsvar med fastsatt økonomiregelverk og Stortingets bevilgningsvedtak.*

Sametinget står selv ansvarlig for sin politiske virksomhet og sine prioriteringer, og regjeringen har heller ingen anledning til å overprøve Sametingets politiske vedtak. Retningslinjenes punkt 3 må på denne bakgrunn forstås slik at regjeringen som utgangspunkt ikke har noe konstitusjonelt ansvar for Sametingets virksomhet, men at det er unntak som gjelder bruk av budsjettmidler. Det konstitusjonelle ansvaret for bevilgninger tildelt over kap. 560, post 50 vil for regjeringen derfor strekke seg til, på et overordnet nivå, å påse at bevilgninger blir brukt i samsvar med fastsatt økonomiregelverk og Stortingets bevilgningsvedtak, jf. Stortingets bevilgningsreglement, reglement for økonomistyring i staten med tilhørende bestemmelser, rundskriv fra Finansdepartementet, reglement for Sametingets økonomiforvaltning (fastsatt av Kommunal- og moderniseringsdepartementet med hjemmel i sameloven § 2-1) samt omtaler i Prop. 1 S og Stortingets budsjettvedtak for det enkelte år.

For at kommunal- og moderniseringsministeren skal kunne ivareta sitt konstitusjonelle ansvar for bevilgninger tildelt over kap. 560, post 50, må statsråden ha kunnskap om bruken av midlene. Kommunal- og moderniseringsdepartementet har derfor under

punkt tre i reglement for Sametingets økonomiforvaltning bedt «*Sametinget i del III i årsrapporten for det enkelte år om å redegjøre for bruken av tildelte bevilgninger, hvilke resultater som er oppnådd og om tilstanden på det enkelte området.*» Videre er Sametinget under punkt 3.1.4 i reglementet også gitt «*ansvar for å oversender årsrapporten elektronisk til Kommunal- og moderniseringsdepartementet innen 15. mars. Årsrapporten offentliggjøres på Sametingets nettsider så snart denne er behandlet i Sametingets plenum.*»

Retningslinjene omtaler ikke et eventuelt konstitusjonelt ansvar for myndighetsutøvelse som er overført Sametinget i enten lov eller på annet grunnlag. En statsråds konstitusjonelle ansvar i slike saker – og eventuelt hvor langt dette rekker – vil måtte vurderes ut fra en tolkning av vedkommende hjemmelsgrunnlag.

2.2 Kommentarer til punktene 4–5: Håndtering av delt finansieringsansvar på ett budsjettkapittel

- 4. Tildelinger av midler til tiltak som ikke har varighet over 4 år kan, etter avtale mellom Sametinget og et fagdepartement, holdes utenfor kap. 560, post 50. En slik løsning bør normalt bare brukes dersom det er enighet med Sametinget. Dersom tiltaket skal videreføres etter 4 år, skal midlene som hovedregel rammeoverføres kap. 560, post 50. Sametingets administrative kostnader skal inngå i finansieringen, både ved rammeoverføring til kap. 560, post 50 og når tiltak finansieres utenfor denne posten. Fagdepartementene skal involvere Kommunal- og moderniseringsdepartementet i vurderinger og beslutninger som faller inn under dette punktet. Skriftlig kommunikasjon mellom fagdepartementene og Sametinget sendes i kopi til Kommunal- og moderniseringsdepartementet.*

Dersom et fagdepartement overveier å overføre tiltak til Sametinget, skal fagdepartementet konsultere Sametinget. Tiltak av varig karakter finansieres som hovedregel over kap. 560, post 50. I tilfeller der Sametinget og fagdepartementet kommer til enighet om at Sametinget skal ha ansvaret for gjennomføringen av midlertidige tiltak med varighet under 4 år, kan det være mest hensiktsmessig at finansieringen skjer over fagdepartementenes budsjettpost(er). Kopier av skriftlig korrespondanse mellom fagdepartementet og Sametinget, og annen relevant dokumentasjon, er viktig for Kommunal- og moderniseringsdepartementet som har koordineringsansvaret for samiske saker.

- 5. Kommunal- og moderniseringsdepartementet har ansvar for å koordinere og utforme et felles tildelingsbrev for bevilgningen under kap. 560, post 50. Dersom det i løpet av en budsjettermin blir tildelt midler utenom kap. 560, post 50 til et prosjekt eller tiltak, kan fagdepartementet sende supplerende tildelingsbrev eller tilskuddsbrev. Håndtering av eventuelle administrative kostnader hos Sametinget skal omtales i brevet. Kommunal- og moderniseringsdepartementet skal ha kopi. Tildelingen skal som hovedregel innarbeides i felles tildelingsbrev fra ny budsjettermin.*

Kopier av supplerende tildelingsbrev gir Kommunal- og moderniseringsdepartementet som ansvarlig departement for kap. 560, post 50 en oversikt over omfanget av midlertidige tiltak.

2.3 Kommentarer til punktene 6–9: Samarbeid med Sametinget

6. *Kommunal- og moderniseringsdepartementet skal årlig legge til rette for dialog mellom Sametinget og departementene om Sametingets budsjett. I dialogen kan:*
 - a. *Sametinget og departementene redegjøre for aktuelle samepolitiske saker og saker som kan få samepolitisk betydning i kommende måneder.*
 - b. *Sametinget og departementene diskutere utviklingstrekk i det samiske samfunnet.*
 - c. *Sametinget presentere sin prioriteringsliste over budsjettbehov og ressursbruk foregående år.*

Gode rutiner for samordning mellom departementene og dialog med Sametinget er viktig for å sikre en konsekvent statlig politikk på det samepolitiske området. Kommunal- og moderniseringsdepartementet legger derfor til rette for at fagdepartementer og Sametinget hvert år inviteres til dialog, i utgangspunktet gjennom fellesmøter – enten på politisk eller administrativt nivå. Møtene skal gi Sametinget og departementene anledning til gjensidige orienteringer om samepolitiske saker og andre relevante saker som vil kunne komme til å få samepolitiske konsekvenser. Faglig analysegruppe for samisk statistikk eller relevante forskningsinstitusjoner kan inviteres til møtene for å presentere sine analyser av utviklingstrekkene i det samiske samfunn.

Fagdepartementene har i sitt arbeid behov for å ha god oversikt over hvilke saker som til enhver tid er prioritert fra Sametingets side. Sametingets årsrapport for det enkelte år, hvor det redegjøres for bruken av tildelte midler, hvilke resultater som er oppnådd, og om tilstanden på det enkelte området, inngår derfor som viktig grunnlagsdokument i departementenes arbeid. Det samme gjelder Sametingets prioriteringsliste over budsjettbehov, med utfyllende begrunnelser og beregninger. Det vil være naturlig at Sametinget i aktuelle møter får anledning til å formidle innholdet i disse dokumentene.

7. *Fagdepartementene og Sametinget avtaler seg imellom frekvens og behov for egne bilaterale møter. Kopi av referater fra møtene og annen relevant skriftlig informasjon om saker som drøftes i slike møter, sendes Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Kommunal- og moderniseringsdepartementet kan delta som observatør i bilaterale møter mellom fagdepartementene og Sametinget.*

Sametinget og flere departementer har etablert faste strukturer for dialog seg imellom. Regelmessige møter mellom Sametinget og fagdepartementer avholdes både på politisk og administrativt nivå. Møtene er gode arenaer for informasjonsutveksling og dialog om oppfølging av saker som er under planlegging, og eventuelt igangsatt. Møtene gir også Sametinget og departementene muligheten til å diskutere og avklare om en sak er av en slik karakter at den vil kreve konsultasjoner i tråd med *Prosedyrer for konsultasjoner*

mellom statlige myndigheter og Sametinget. Eventuelle administrative og økonomiske konsekvenser ved saker drøftes også.

- 8. Praksis med halvårlige møter mellom kommunal- og moderniseringsministeren og sametingspresidenten videreføres. Kommunal- og moderniseringsministeren og finansministeren inviterer årlig sametingspresidenten til møte om Sametingets budsjettbehov påfølgende år, som del av det halvårlige møtet, eller i særskilt møte.*

I tråd med *Prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget* punkt 5 har det siden 2005 blitt holdt halvårlige politiske møter mellom statsråden for samiske saker og sametingspresidenten. Disse møtene videreføres med den nye budsjettordningen. Under møtene drøftes situasjonen og utviklingsbehovene for samiske samfunn, saker av grunnleggende prinsipiell karakter og pågående prosesser. Fagstatsrådene inviteres til disse møtene etter behov.

I 2011 ble det som fast rutine innført et årlig møte mellom sametingspresidenten, kommunal- og moderniseringsministeren og finansministeren. Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Finansdepartementet og Sametinget gjør i fellesskap en konkret vurdering fra år til år av behovet for å gjennomføre et slikt møte. Under møtet kan situasjonen og utviklingsbehovene i samiske samfunn drøftes. Planlagte og pågående saker som vil kunne ha budsjettmessige og samepolitiske konsekvenser, vil også kunne tas opp. Det utveksles imidlertid ikke budsjettfortrolig informasjon. Møtet avholdes før regjeringens første budsjettkonferanse.

- 9. Prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget gjelder ikke i saker om statsbudsjettet. Et tiltak vil imidlertid ikke falle utenfor konsultasjonsprosedyrene bare fordi det har en budsjettmessig side. Hvis et tiltak fremmes i forbindelse med statsbudsjettet, og det faller inn under konsultasjonsplikten, vil det være aktuelt å konsultere om innholdet i tiltaket. I konsultasjonene om slike saker vil departementene ikke kunne gå ut med forslaget til konkrete budsjettmessige rammer. Fagdepartementene har ansvar for å avklare eventuelt behov for konsultasjoner og for å gjennomføre slike konsultasjoner. Kopi av protokoller fra konsultasjoner og annen relevant skriftlig informasjon om saken det konsulteres om, sendes Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Kommunal- og moderniseringsdepartementet kan delta som observatør i konsultasjonsmøtene.*

Dersom det i forbindelse med statsbudsjettet er aktuelt å overføre nye oppgaver til Sametinget, skal det gjennomføres konsultasjoner. Konsultasjonene gjennomføres på en slik måte at Sametinget kan ta stilling til om de ønsker å overta de aktuelle oppgavene.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet legger opp til at det gis bestemmelser i forskrift om den nærmere gjennomføringen av konsultasjoner i saker som fremmes i forbindelse med statsbudsjettet, og som faller inn under konsultasjonsplikten.